

Secretariaat: Anna Paulownaplein 1

4461 RC Goes

Tel.: 0113-211238

E-mail : info@delevendedelta.nl

Internet: www.delevendedelta.nl

KvK Zeeland: 2204589

Rabobank Oosterschelde: NL84 RABO 0346 0153 91

Zorgen over de Zuidwestelijke Delta

December 2016

Betrokkenheid van de Stichting De Levende Delta op het overheidsbeleid ten aanzien van de Zuidwestelijke Delta, heeft de Stichting ertoe gebracht haar mening over het beleid te verwoorden in deze visie.

De overheid hanteert voor een goed waterbeleid enkele criteria, waaraan planvorming getoetst zal moeten worden. 'Veiligheid' en 'zoet water' staan voorop. Belangen van natuur, landbouw, visserij, scheepvaart, industrie en recreatie moeten voor de toekomst veilig worden gesteld. 'Duurzaamheid op allerlei gebied' wordt het doel.

Probleemstelling

Voorkomen moet worden, dat op niet rationele gronden beslissingen worden genomen, met name omtrent de thema's waterveiligheid, verzilting, zoet water, natuur en de toekomstvisie op de Westerschelde.

Bovengenoemd uitgangspunt lijkt overbodig vanwege de vanzelfsprekendheid. Niets is minder waar! De ontpolderdiscussie heeft aangetoond dat argumenten veelal bedacht en ingewisseld werden voor andere, naar gelang het op dat moment uit kwam. De constatering dat natuurorganisaties bij de overheid reeds grote invloed kregen aan de basis van de planvorming van grote werken, heeft veel achterdocht opgeroepen met betrekking tot de zuiverheid van de bedoelingen. In dat duistere spel bleken de natuurbeschermingswetten een machtig wapen te zijn. Men werd op de wenken bediend. Onderliggende, niet uitgesproken bijbedoelingen kon men slechts vermoeden. Ze waren er wel! Het akkoord tussen de haven van Antwerpen en de natuurbeweging ging daardoor ten koste van kostbaar agrarisch land.

Bos

Wanneer men meent bossen te moeten aanleggen (zoals recent is voorgesteld), dient men wel aan te tonen, waarom opwaardering van bestaand struweel bij dorpen, in wegbermen, binnen reeds bestaande natuurgebieden of dode hoeken in het landschap geen goed alternatief zou kunnen zijn. De gedachte dat alleen aanleg van bos op nieuw te verwerven grond een belangrijke bijdrage kan leveren aan onze klimaatdoelstelling (overigens zeer de vraag!), gekoppeld aan de veronderstelling dat de houtproductie de nodige financiële middelen zou kunnen verschaffen (?), doet al weer vermoeden, dat men er op uit is over nieuwe en kostbare hectaren aan grond te willen beschikken.

Stichting De Levende Delta heeft eerder gepleit voor opwaardering van bestaande natuur. Zo herbergt onze provincie grote oppervlakten natuur. Daarin kan voldoende ruimte gevonden worden voor aanplant van bos en ontwikkeling van meer specifieke habitats.

Draagvlak onder de bevolking is voor het welslagen van grotere projecten van onmisbaar belang. Daaraan dragen eerlijke argumenten en een evenwichtige belangenbehartiging in belangrijke mate bij.

Natuur is belangrijk, de haven is belangrijk, maar agrarisch grondgebruik niet minder!

De Waterveiligheid: waakzaamheid moet blijven.

Vraagt men naar de veiligheid, dan zal stevast de reactie zijn, dat deze is gegarandeerd. Daarmee is in feite de discussie daarover ten einde. Inderdaad is voor versterking van de primaire keringen veel werk verzet. De bevolking mag zich veilig weten. De beheerders doen hun werk goed. Dat neemt niet weg dat zij bekend zijn met de zwakke plekken in de kering. Terecht worden structureel peilingen uitgevoerd. De kwaliteit van een dijk moet o.a. gezocht worden in de ondergrond en de voet van de dijk. Juist daar, onder water, kunnen zich problemen voordoen. Onderhoud vraagt om maatwerk. Op diverse plaatsen kunnen vooroevers van Zeeuws-Vlaamse en Zuid-Bevelandse dijken verstevigd worden door bevordering van slibafzetting. Het waterschap heeft daarvoor diverse sites aangewezen (daarover meer onder het kopje *De Westerschelde*). Deze vorm van oeververzwaring verdient ieders steun!

De Stichting maakt bezwaar tegen het verschijnsel dat, onder de vlag van duurzaamheid, delen (van goede kwaliteit) van de primaire waterkering weg gegraven werden.

Ten behoeve van de aanleg van alternatieve vormen van waterkeringen, met name in Zeeuws-Vlaanderen, gaat een gefragmenteerde kust ontstaan. Daardoor staat de stabiliteit van de bestaande kering onder druk (Perkpolder, Hertogin Hedwigepolder). Veelal wordt tegelijk ruimte geboden voor andere belangen dan bescherming. Gedeelde belangen mogen niet leiden tot beperking van besluitvorming op momenten waarop de veiligheid in het geding is.

Ten aanzien van de waterberging op het Volkerak-Zoommeer (VZM) is de voorgestelde dijkverhoging, naar de mening van de Stichting, minimaal, ondanks dat extra berging op het Haringvliet mogelijk is. De bergingscapaciteit is bovendien berekend op een vrij korte storm opzet duur. Naast het Haringvliet wordt door de Stichting daarom extra bergingscapaciteit in de Grevelingen wenselijk geacht.

De Grevelingen mag geen belemmering zijn voor het VZM om een directe verbinding met de Noordzee te verkrijgen. Een ruimer doorlaatmiddel tussen VZM en de Grevelingen is daarom misschien noodzakelijk.

Wat de waterveiligheid in Zuid-Holland betreft, dient men het voorstel voor de bouw van grote zeesluizen westelijk van de Oude Maas van de heer Ir. Frank Spaargaren e.a., serieus te nemen. De aanleg daarvan dient grote belangen. Eén daarvan is het veiligheidsbelang. Er ontstaat een robuuste zeewaterkering. De dijken in het achterland en het achterland zelf worden minder kwetsbaar. Het rivierwaterniveau zal beter beheersbaar worden en niet meer onderhevig zijn aan getijden. Het zou een besparing van miljarden betekenen.

Het is niet onwaarschijnlijk dat de havenlobby (met name de gemeente Rotterdam) hiertegen zal protesteren met het argument dat de binnenvaart vertraging oploopt en daarmee doelbewust het veiligheidsbelang, de verziltingproblematiek en de zoetwater buffering in de Zuidwestelijke Delta negeren. Naar de mening van de Stichting zou hieraan toegeven een slechte consensus betekenen met als gevolg grotere risico's voor de gehele omgeving. Het is overigens nog maar de vraag of de aanleg van grote sluizen schadelijk is voor de binnenvaart naar Rotterdam. De zeesluizen maken het mogelijk het peil in de rivieren en de havens binnen de stad Rotterdam te reguleren, zodat ook lage waterstanden voorkomen kunnen worden.

Nu veel plannen nog uitgevoerd moeten worden, zou het ook naar de mening van de Stichting van wijsheid getuigen de optie 'zeesluizen', serieus te nemen.

De verziltingsproblematiek: de Stichting ziet verzilting van de bodem als een ernstig probleem.

Al van oudsher wordt de verzilting van de bodem gezien als een potentiële bedreiging voor de landbouw. Het oorspronkelijke deltaplan zou aan een oplossing voor dat probleem een belangrijke bijdrage hebben moeten leveren. Het is anders gegaan. Nog sterker, verzilting is in het (vermeende) belang van de natuur en de recreatie, tot doel verheven, ten koste van veel agrarisch cultuurland (Waterdunen, Perkpolder, Hertogin Hedwigepolder, Rammegors).

Geen vertrouwen is er in de aanleg van een kwelsloot als oplossing voor de verziltingproblematiek. De polders hielden met hun zoet water onder en in hun kleilaag de instroom van zoute kwel naar het achterland tegen. Omdat het zwaardere zoute water onder de kwelsloot door het land zal binnendringen, is het onmogelijk om een voortgaande en niet omkeerbare verzilting tegen te houden.

Het definitieve besluit over het al of niet verzilten (in principe verzilten) van het Volkerak-Zoommeer (VZM) is uitgesteld. Uit het voorgaande mag duidelijk blijken dat de Stichting het zoet houden van het VZM tot het uiterste wil handhaven. Het duurt nu eenmaal jaren alvorens er enig evenwicht in dit zoet watersysteem komt. Bij extra berging van rivierwater zal de natuur in het systeem dan ook geen schade oplopen. Door de handhaving van een zoet systeem wordt voorkomen dat verzilting een grote sprong oostwaarts gaat maken. Men moet zich realiseren, dat verzilting van het Volkerak-Zoommeer tot gevolg zal hebben dat een onnoemelijke hoeveelheid rottende 'zoet-water-biomassa' voor gedurende vele jaren het water zuurstofarm zal maken en totaal zal verzieken.

Er zijn gewassen die alleen besproeid mogen worden met bronwater, niet met oppervlaktewater. Dit is niet alleen van belang voor de Zeeuwse landbouw, maar ook voor West-Brabant. Verzilting van grondwater zou funest zijn.

Voorkomen moet worden dat zout water uit het Rammegors meer en meer het water van de Schelde-Rijnverbinding en de omliggende polders kan verzilten.

De Stichting heeft bovendien grote twijfels omtrent het effect van het zout maken van het VZM. De in- en uitstroom van zout water moet van een ruime omvang zijn, wil over het gehele gebied van het VZM van voldoende effect sprake zijn.

Afspraken die gemaakt zijn rond het kierbesluit dienen strikt nageleefd te worden. De Stichting heeft in de handhaving een redelijk vertrouwen. Te allen tijde moet voorkomen worden dat men gaat experimenteren om tegemoet te komen aan de wens 'zeehondjes op Tiengemeten te kunnen spotten'.

Zoet water

Alleen het Haringvliet te reserveren als zoetwaterbekken is naar de mening van de Stichting onvoldoende.

Het Haringvliet ligt 'ver weg' niet in Zeeland. Zeeland is gediend met een zoet VZM als een tweede buffer. De behoefte bij de Zeeuwse landbouw aan een robuustere zoet water aanvoer via de Roode Vaart, mag de handhaving van een zoet VZM niet uitsluiten. De bevolking, de Zeeuwse landbouw en de industrie zijn grote afnemers en vragen om een garantie voor kwantiteit en kwaliteit. Het belang van een inlaatpunt van zoet water in de monding van de Roode Vaart reikt niet verder dan het eiland Tholen. Tijdens langdurige droogte, wanneer zoet water er toe gaat doen, kan de Brabantse Wal geen water leveren aan de landbouw, omdat zij verplichtingen heeft aan enkele grote afnemers in de eigen regio.

Door de zeesluizen volgens het plan 'Spaargaren' aan te leggen, wordt voorkomen dat grote hoeveelheden zoet water onbenut de Noordzee in stromen. Het zoete water kan dan afstromen

naar Zeeland en komt vervolgens beschikbaar om van het VZM een betrouwbare en robuuste zoetwater buffer te maken, desnoods inclusief de Grevelingen. Zuid-Holland beschikt dan eveneens over voldoende zoet water om zoute kwel in haar polders terug te dringen. Ten gunste van de haven van Rotterdam, negeert men bewust het Zeeuws belang bij zoet water!

Westerscheldenatuur

De Stichting moet constateren dat tot op heden van ontwikkeling van laag-water-ecosystemen niets, maar dan ook niets is terechtgekomen. Degenen die van enig succes willen spreken, doen dat nadat zij van het begrip 'Westerscheldenatuur' een containerbegrip hebben gemaakt. Zelfs ruig grasland kon daardoor tot Scheldenatuur gerekend worden. Op basis van dit containerbegrip, waarbij niemand moeite behoeft te doen om zich daarvan een voorstelling te maken, heeft de politiek haar goedkeuringsstempel gezet op een plan, dat uiteindelijk nergens toe diende. Het natuurbeleid van degenen met de pretentie kennis van zaken te hebben, reikte niet verder dan beestjes en plantjes tellen om te bezien of als compensatie land geclaimd kon worden.

Zoeken naar gewenste natuur, begint met de abiotische factoren, zoals waterdiepte, structuur of samenstelling van de bodem, niveauverschil, stroming, getij, temperatuur, zoutgehalte, zuurgraad, aanwezigheid van voedingsstoffen of schadelijke chemicaliën, heersende windrichting en rust. Het vraagt kennis van de dynamiek en de morfologie van de Schelde om daarvoor de juiste hotspots te vinden. Het Waterschap Scheldestromen heeft op grond hiervan reeds meerdere geschikte plaatsen aangewezen. Kostbare en belangrijke Westerscheldenatuur begint met 'laag-dynamisch-slib' op de juiste plaats.

Een goed ecosysteem moet een cyclische ontwikkeling kennen, waarin onder invloed van het getij opbouw en afbraak in redelijk evenwicht zijn. De Westerschelde vormt een keten van opeenvolgende schakels (cellen) van hoofd- en nevengeulen met een eigen (ook in tijd verschillend) cyclische bodembeweging en dito abiotisch gedrag. Elk van deze schakels kent zijn eigen soortensamenstelling en dynamisch meebewegen van de biotische natuur. De afgelopen halve eeuw is er een sterke verstoring opgetreden in de natuurlijke ontwikkeling van de Westerschelde door de grote verdieping en verbreding van de vaargeul, de zandwinning, het verlies van grond (zand en slib) aan de te ruim gemaakte Zeeschelde. Te weinig wordt onderkend dat de Westerschelde inmiddels alle kenmerken heeft van een zeearm.

Stichting De Levende Delta heeft in Terneuzen deelgenomen aan gesprekken over de toekomst van de Westerschelde. Van groot belang is een samenhangende, integrale visie daarover, waarin natuurbelang, havens en veiligheid de aandacht krijgen die zij toekomen. De mogelijkheid daartoe wordt verkregen door het eens te worden over een stortstrategie van slib. De strategie bepaalt de mogelijkheden en stelt grenzen. Alleen rondom dit thema is een vruchtbare en duurzame samenwerking mogelijk tussen haven- en natuurbelang.

Het laat zich begrijpen dat het storten van slib niet zomaar lukraak kan plaats hebben.

Het vraagt deskundigheid en tijd om met kleine proefstortingen de juiste plaatsen te vinden voor de ontwikkeling van nieuwe slikken, verder geholpen door storting van slib (op een paar procent na zand), kleine kunstwerken of kades. Ontwikkeling van Scheldenatuur bestaat niet uit één omvangrijke actie (zoals een ontpoldering), maar uit een structureel zoeken naar meerdere plaatsen voor slibstortingen, daar waar men een cyclische ontwikkeling mag verwachten. We spreken dan over een tijdsbestek van vele jaren.

Het verlagen van Saeftinghe door onderzuiging, zal veel laagdynamische natuur opleveren.

Bijkomend, maar belangrijk aspect, is dat slib als voorland van een waterkering bij kan dragen aan veiligheid.